

INKLYUZIV TA'LIM SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI, PSIXOLOGIK JARAYONLAR VA MILLIY QADRIYATLAR INTEGRATSIYASI

Sharipova Onajon Ro'zmat qizi,

*Fan va texnologiyalar universiteti, Ta'lim va tarbiya nazariyasi va
metodikasi (boshlang'ich talim) 1/25-MBT guruh magistranti
sharipovaonajon@gmail.com*

***Annotatsiya.** Mazkur tadqiqotda inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlashda raqamli ta'lim texnologiyalari, psixologik jarayonlar hamda milliy qadriyatlarning o'zaro integratsiyasi masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan o'quvchilarni ta'lim jarayoniga samarali jalb etish, ularning psixologik xususiyatlarini inobatga olgan holda zamonaviy pedagogik yondashuvlarni qo'llash imkoniyatlari yoritiladi. Raqamli ta'lim vositalarining inklyuziv ta'lim sifatini oshirishdagi o'rni, ta'limni individuallashtirish hamda milliy qadriyatlar asosida ijtimoiy moslashuvni rivojlantirish masalalari ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari inklyuziv ta'lim tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.*

***Kalit so'zlar:** Inklyuziv ta'lim, ta'lim samaradorligi, raqamli ta'lim texnologiyalari, psixologik jarayonlar, milliy qadriyatlar, pedagogik texnologiyalar, individual yondashuv, ta'lim sifati, ijtimoiy moslashuv.*

***Аннотация.** В данной работе рассматриваются вопросы обеспечения эффективности инклюзивного образования на основе интеграции цифровых образовательных технологий, психологических процессов и национальных ценностей. Особое внимание уделяется созданию условий для активного включения обучающихся с особыми образовательными потребностями в образовательный процесс с учетом их индивидуальных психологических особенностей. Анализируется роль цифровых технологий в повышении качества инклюзивного образования, индивидуализации обучения и развитии социальной адаптации на основе национальных ценностей. Результаты исследования направлены на совершенствование системы инклюзивного образования.*

***Ключевые слова:** Инклюзивное образование, эффективность обучения, цифровые образовательные технологии, психологические процессы, национальные ценности, педагогические технологии, индивидуальный подход, качество образования, социальная адаптация.*

***Annotation.** This study examines the effectiveness of inclusive education through the integration of digital educational technologies, psychological processes, and national values. The research focuses on creating effective conditions for involving students with special educational needs in the learning process by considering their individual psychological characteristics. The role of digital learning tools in improving educational quality, personalizing instruction, and enhancing social adaptation based on national values is scientifically analyzed. The findings of the study contribute to the improvement of the inclusive education system.*

***Keywords:** Inclusive education, educational effectiveness, digital learning technologies, psychological processes, national values, pedagogical technologies, individualized approach, quality of education, social adaptation.*

Kirish. Bugungi globallashuv va axborotlashuv jarayonida ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uning sifat va samaradorligini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, inklyuziv ta'limni rivojlantirish zamonaviy ta'lim siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Inklyuziv ta'lim barcha bolalar,

jumladan alohida ta'lim ehtiyojiga ega o'quvchilar uchun teng ta'lim imkoniyatlarini yaratishni nazarda tutadi.

Hozirgi kunda inklyuziv ta'lim samaradorligini oshirishda nafaqat pedagogik yondashuvlar, balki raqamli ta'lim texnologiyalari, psixologik jarayonlarni chuqur hisobga olish hamda milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy muhitni shakllantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu omillarning uyg'unligi ta'lim sifatini oshirish bilan birga, o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvini ham ta'minlaydi.[1]

Mazkur maqolaning maqsadi — inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlashda raqamli texnologiyalar, psixologik omillar va milliy qadriyatlar integratsiyasining ilmiy-pedagogik asoslarini tahlil qilishdan iborat.

Muhokama va natijalar. Inklyuziv ta'lim — bu har bir o'quvchining individual imkoniyatlari, ehtiyojlari va qobiliyatlarini hisobga olgan holda tashkil etiladigan ta'lim jarayonidir. Ushbu tizim nogironligi bo'lgan yoki o'qishda qiyinchilikka duch keladigan bolalarni jamiyatdan ajratmasdan, umumiy ta'lim muhitida o'qitishni nazarda tutadi. Inklyuziv ta'limning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat.

- teng imkoniyatlar yaratish;
- diskriminatsiyani bartaraf etish;
- individual yondashuvni ta'minlash;
- ijtimoiy integratsiyani kuchaytirish.

Ta'lim samaradorligi esa o'quvchilarning bilim olish darajasi, psixologik holati, motivatsiyasi va ijtimoiy faolligi bilan belgilanadi. Shu sababli inklyuziv ta'limni tashkil etishda kompleks yondashuv talab etiladi. Raqamli texnologiyalar zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylandi. Inklyuziv ta'lim sharoitida ular ayniqsa katta imkoniyatlar yaratadi. Raqamli platformalar, interaktiv dasturlar va multimedia vositalari o'quv materiallarini individual tarzda moslashtirish imkonini beradi.[2,5,6]

Masalan, audiomatnlar, subtitrlri videolar, interaktiv testlar va sun'iy intellekt asosidagi platformalar turli psixofiziologik imkoniyatlarga ega o'quvchilar uchun qulay ta'lim muhiti yaratadi. Bu esa o'quvchilarning dars jarayoniga faol jalb etilishiga yordam beradi.[3]

Inklyuziv ta'lim samaradorligi ko'p jihatdan o'quvchilarning psixologik holatiga bog'liq. Har bir bolaning emotsional rivojlanishi, motivatsiyasi, o'ziga bo'lgan ishonchi va ijtimoiy moslashuvi ta'lim natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

O'qituvchining empatiyasi, tolerantligi va psixologik kompetensiyasi inklyuziv sinf samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Psixologik jihatdan qulay muhit o'quvchilarda ijtimoiy faollikni oshiradi va stress darajasini kamaytiradi.

Milliy qadriyatlar jamiyatning ma'naviy asosini tashkil etadi. O'zbek xalqiga xos mehr-oqibat, bag'rikenglik, hurmat va hamjihatlik kabi qadriyatlar inklyuziv ta'lim g'oyalariga to'liq mos keladi.[4]

Ta’lim jarayonida xalq og‘zaki ijodi, milliy an’analar va ma’naviy merosdan foydalanish o‘quvchilarning ijtimoiylashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Raqamli texnologiyalar, psixologik yondashuvlar va milliy qadriyatlarning o‘zaro integratsiyasi inklyuziv ta’limda yangi pedagogik modelni shakllantiradi. Integratsiyalashgan yondashuv natijasida o‘quvchi faqat bilim oluvchi emas, balki jamiyatning faol a’zosiga aylanish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta’lim samaradorligini ta’minlash kompleks pedagogik yondashuvni talab etadi. Raqamli ta’lim texnologiyalaridan samarali foydalanish, o‘quvchilarning psixologik xususiyatlarini hisobga olish hamda milliy qadriyatlarga tayangan holda ta’lim jarayonini tashkil etish inklyuziv ta’lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Kelgusida inklyuziv ta’limni rivojlantirish uchun pedagoglarning raqamli kompetensiyasini oshirish, psixologik xizmatlarni kuchaytirish va milliy qadriyatlarga asoslangan ta’lim metodikasini keng joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yhati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2020–2025-yillarda xalq ta’limi tizimini rivojlantirish konsepsiyasi. – Toshkent, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Inklyuziv ta’limni rivojlantirish bo‘yicha normativ-huquqiy hujjatlar to‘plami. – Toshkent, 2021.
3. Avliyakulov N.X., Musayeva N.A. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent. Fan va texnologiya, 2019.
4. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy va amaliy asoslari. – Toshkent. Fan, 2017.
5. Qodirov B.R. Pedagogik psixologiya. – Toshkent. O‘qituvchi, 2018.
6. Yuldashev J.G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish. – Toshkent. Iqtisod-Moliya, 2020.